

POSLANECKÁ
SNĚMOVNA
PARLAMENTU
ČESKÉ REPUBLIKY

PARLAMENTNÍ
INSTITUT

Změna klimatu a energetická unie

Aktuální vývoj (do konce roku 2018)

Studie č. 4.027
únor 2019
autor: Eva Balounová

STUDIE

Obsah:

ZMĚNA KLIMATU.....	4
K ZVLÁŠTNÍ ZPRÁVĚ IPCC Z ŘÍJNA 2018	4
KE KONFERENCI V KATOVICÍCH V PROSINCI 2018	5
ENERGETICKÁ UNIE	6
ENERGETICKÁ UNIE	6
NAPLŇOVÁNÍ CÍLŮ	9
DALŠÍ SOUVISEJÍCÍ INICIATIVY	9
ZPRÁVA KOMISE EVROPSKÉMU PARLAMENTU A RADĚ - EU A PAŘÍŽSKÁ DOHODA O ZMĚNĚ KLIMATU: VYHODNOCENÍ POKROKU NA COP V KATOVICÍCH	11
ZPRÁVA KOMISE EVROPSKÉMU PARLAMENTU A RADĚ O PROVÁDĚNÍ STRATEGIE EU PRO PŘÍZPŮSOBENÍ SE ZMĚNĚ KLIMATU	13
SDĚLENÍ KOMISE - ČISTÁ PLANETA PRO VŠECHNY - EVROPSKÁ DLOUHODOBÁ STRATEGICKÁ VIZE PROSPERUJÍCÍ, MODERNÍ, KONKURENCESCHOPNÉ A KLIMATICKY NEUTRÁLNÍ EKONOMIKY ..	15
VÝVOJ V ČESKÉ REPUBLICE	19
ZÁVĚR	19
ZDROJE.....	20

AKTUÁLNÍ VYDÁNÍ:	EDICE: STUDIE
Název: Změna klimatu a energetická unie	Typ edice: online, ISSN 2533-4131
Autor: Balounová, E.	URL: http://www.psp.cz/sqw/ppi.sqw?d=1
Číslo: Studie č. 4.027	První vydání edice: červenec 1991
Datum: únor 2019	Frekvence vydání edice: nepravidelná
Klíčová slova: Změna klimatu, globální oteplování, Pařížská dohoda, emise CO ₂ , energetická unie	Zaměření: srovnávací a analytické studie zpracované pro členy Parlamentu České republiky
	Jazyk: CZ
	Vydavatel: Kancelář Poslanecké sněmovny, Sněmovní 4, 118 26 Praha 1

PARLAMENTNÍ INSTITUT plní úkoly vědeckého, informačního a vzdělávacího střediska pro Poslaneckou sněmovnu, její orgány, poslance a Kancelář Poslanecké sněmovny, pro Senát, jeho orgány, senátory a Kancelář Senátu. Naše činnosti a produkty uvádíme níže.

Oddělení všeobecných studií	STUDIE Srovnávací studie Analytické studie	ODPOVĚDI NA DOTAZ Stručné odpovědi na dotazy členů Parlamentu	VYBRANÁ TÉMATA Studie zpracované k aktuálním problematikám	MONITORING Vybrané hospodářské měnové a sociální ukazatele	MIGRACE Přehled aktualit v oblasti migrace za vybrané období
	PŘEHLED SZBP Společná zahraniční a bezpečnostní politika EU	EUROZÓNA+ Přehled ekonomických událostí v EU	PODKLADY pro zahraničně politická jednání	PŘEDNÁŠKY pro zahraniční delegace, PS, Senát	
Oddělení pro evropské záležitosti	STANOVISKA kompatibility nevládních návrhů zákonů s právem EU	KONZULTACE k předkládaným vládním návrhům zákonů	DOKUMENTY EU Výběr z aktů a dokumentů EU zaslaných PS	ZPRÁVY Aktuální agenda v Bruselu	PODKLADY pro jednání výboru na mezinárodní úrovni
	INFORMAČNÍ STŘEDISKO Informace o činnosti Poslanecké sněmovny a prohlídky budov	ECPRD Spolupráce s Evropským centrem pro parlamentní výzkum a dokumentaci	PŘEDNÁŠKY pro Poslaneckou sněmovnu, pro školy, veřejnost	INFORMAČNÍ MATERIÁLY o fungování Poslanecké sněmovny, o legislativním procesu	ZÁPISY ze schůzí, seminářů, přednášek, kulatých stolů

Shrnutí

V roce 2018 se na mezinárodním poli v oblasti změny klimatu odehrály dvě důležité události. Jednak byla v říjnu 2018 vydána zvláštní zpráva Mezivládního panelu pro změnu klimatu o dopadech globálního oteplení o 1,5 °C, za druhé v prosinci 2018 proběhla konference OSN o změně klimatu v polských Katovicích (COP24).

V Evropské unii v roce 2018 došlo ke schválení důležitých legislativních návrhů k vytvoření energetické unie, nebo alespoň k nalezení shody na nich. Schválené dokumenty mimo jiné stanovují cíle v oblasti boje se změnou klimatu pro rok 2030. Evropský parlament pod vlivem zvláštní zprávy o dopadech oteplení o 1,5 °C vyzval k navýšení těchto cílů.

Evropská komise vydala koncem roku 2018 dlouhodobou strategickou vizi pro klimaticky neutrální ekonomiku do roku 2050, která má otevřít rozsáhlou diskusi napříč celou EU. Strategie má umožnit, aby EU přijala a do začátku roku 2020 předložila ambiciózní strategii tak, jak požaduje Pařížská dohoda.

Práce Parlamentního institutu pojednává o všech těchto důležitých událostech.

První část shrnuje závěry zvláštní zprávy o dopadech oteplení o 1,5 °C a závěry COP24 v Katovicích. Druhá část nejprve stručně představuje energetickou unii a dosažený pokrok. Jsou uvedeny schválené cíle pro rok 2030. Dále jsou představeny některé důležité dokumenty z poslední doby, např. právě sdělení Komise Čistá planeta pro všechny, které představuje vizi do roku 2050. Je uvedeno i usnesení VEZ PS PČR k tomuto dokumentu.

Obsah

ZMĚNA KLIMATU	4
K ZVLÁŠTNÍ ZPRÁVĚ IPCC Z ŘÍJNA 2018	4
KE KONFERENCI V KATOVICÍCH V PROSINCI 2018	5
ENERGETICKÁ UNIE.....	6
ENERGETICKÁ UNIE	6
NAPLŇOVÁNÍ CÍLŮ	9
DALŠÍ SOUVISEJÍCÍ INICIATIVY	9
ZPRÁVA KOMISE EVROPSKÉMU PARLAMENTU A RADĚ - EU A PAŘÍŽSKÁ DOHODA O ZMĚNĚ KLIMATU: VYHODNOCENÍ POKROKU NA COP V KATOVICÍCH	11
ZPRÁVA KOMISE EVROPSKÉMU PARLAMENTU A RADĚ O PROVÁDĚNÍ STRATEGIE EU PRO PŘIZPŮSOBENÍ SE ZMĚNĚ KLIMATU.....	13
SDĚLENÍ KOMISE - ČISTÁ PLANETA PRO VŠECHNY - EVROPSKÁ DLOUHODOBÁ STRATEGICKÁ VIZE PROSPERUJÍCÍ, MODERNÍ, KONKURENCESCHOPNÉ A KLIMATICKY NEUTRÁLNÍ EKONOMIKY	15
VÝVOJ V ČESKÉ REPUBLICE	19
ZÁVĚR	19
ZDROJE	20

Změna klimatu

V roce 2018 se na mezinárodním poli odehrály v oblasti změny klimatu dvě důležité události. Jednak byla v říjnu 2018 vydána zvláštní zpráva Mezivládního panelu pro změnu klimatu o dopadech globálního oteplení o 1,5 °C, za druhé v prosinci 2018 proběhla konference OSN o změně klimatu v polských Katovicích (COP24).

K zvláštní zprávě IPCC z října 2018

Mezivládní panel pro změnu klimatu (IPCC) vydal v říjnu 2018 zvláštní zprávu o dopadech globálního oteplení o 1,5 °C, plným názvem „*Globální oteplení o 1,5 °C, zvláštní zpráva IPCC o dopadech globálního oteplování o 1,5 °C nad preindustriální úroveň a související globální trajektorie emisí skleníkových plynů v kontextu posílení globální reakce na hrozbu změny klimatu, udržitelný rozvoj a úsilí o vymýcení chudoby.*“¹ Z této zprávy vyplývá, že pokud by se podařilo globální nárůst teploty udržet na 1,5 °C, znamenalo by to oproti nárůstu teploty o 2 °C významné snížení dopadu na trvale udržitelný rozvoj, vymýcení chudoby a snižování nerovností. Nicméně i při nárůstu teploty o 1,5 °C se zvýší rizika pro zdraví, obživu, zabezpečování potravin, zásobování vodou, bezpečnost lidí a ekonomický růst. Ta jsou s nárůstem o 2 °C ještě vyšší.

Při zvýšení teploty o 2 °C se očekává, že by ve světě došlo k zániku více než 99 % korálových útesů. Při globálním oteplení o 1,5 °C až 2 °C by mohlo dojít k nevratnému úbytku grónského pevninského ledovce, který by mohl vést ke zvýšení hladiny moří až o 7 metrů.

Ze zvláštní zprávy IPCC vyplývá, že globální oteplování způsobené člověkem již způsobilo nárůst teploty o 1 °C ve srovnání s úrovní před průmyslovou revolucí a každých deset let se teplota zvyšuje přibližně o 0,2 °C. Bez zintenzívnění mezinárodních opatření v oblasti klimatu by mohla globální průměrná teplota vzrůst do období krátce po roce 2060 o 2 °C a poté se dále zvyšovat. To by mělo dalekosáhlé důsledky. V krajních případech by tyto důsledky mohly vést až k ohrožení dodávek potravin, vody a energie a dalším konfliktům a migračním tlakům. Je shrnuto, že bez přijetí opatření není možné zajistit pro Evropu udržitelný rozvoj, je potřeba přijmout okamžitá a rozhodná opatření.

Ze zvláštní zprávy IPCC vyplývá, že je ještě možné udržet růst oteplování na úrovni 1,5 °C, ale vyžadovalo by to velmi rychlou akci a změny v nejbližších dvanácti letech.

Lze shrnout několik základních rizik. Velká část živočišných druhů čelí zvýšenému riziku vyhynutí v důsledku změny klimatu, očekává se, že změna klimatu významně poškodí potravinovou bezpečnost, a očekává se, že změna klimatu sníží množství obnovitelných povrchových a podzemních vod ve většině suchých subtropů a zvýší konkurenci mezi sektory o vodní zdroje. Očekává se, že změna klimatu povede ke zhoršení zdravotního stavu v mnoha geografických oblastech, zejména v rozvojových nízkopříjmových zemích. Obecně vysoké teploty a vysoká vlhkost v některých oblastech mohou ohrozit běžné lidské činnosti, jako je pěstování potravin a práce ve venkovním prostředí.

---

¹ IPCC, 2018: Summary for Policymakers. In: Global Warming of 1.5°C. An IPCC Special Report on the impacts of global warming of 1.5°C above pre-industrial levels and related global greenhouse gas emission pathways, in the context of strengthening the global response to the threat of climate change, sustainable development, and efforts to eradicate poverty [Masson-Delmotte, V., P. Zhai, H.-O. Pörtner, D. Roberts, J. Skea, P.R. Shukla, A. Pirani, Moufouma-Okia, C. Péan, R. Pidcock, S. Connors, J.B.R. Matthews, Y. Chen, X. Zhou, M.I. Gomis, E. Lonnoy, Maycock, M. Tignor, and T. Waterfield (eds.)]. World Meteorological Organization, Geneva, Switzerland, 32 pp.

V městských oblastech změna klimatu zvýší rizika pro lidi, majetek, ekonomiku a ekosystémy, včetně rizik vyplývajících např. z tepelného stresu, bouří a extrémních srážek, záplav, sesuvů půdy, znečištění ovzduší, sucha, nedostatku vody, zvýšení hladiny oceánu a vzednutí hladiny způsobené bouřemi. Samozřejmě, tato rizika jsou ještě zesílena tam, kde není základní infrastruktura. Zde si stačí uvědomit např. to, kolik světových metropolí leží blízko pobřeží nebo řek. Ve venkovských oblastech se očekávají dopady vzhledem ke zhoršení dostupnosti vody, potravinové bezpečnosti, příjmů ze zemědělství, včetně změn produkčních oblastí potravin a nepotravinářských plodin na celém světě. Obecně lze čekat, že dopady změny klimatu zpomalí hospodářský růst a ztíží snižování chudoby. Změna klimatu pravděpodobně zvýší přesídlování obyvatel a povede ke zvýšení rizik násilných konfliktů.²

Nicméně, odhadované emise dle vnitrostátních příspěvků podle Pařížské dohody povedou k emisím skleníkových plynů v roce 2030 ve výši 52-58 Gt CO₂/ročně. To by nevedlo k omezení nárůstu celosvětové teploty na 1,5 °C, i pokud by došlo k radikálnímu snížení emisí po roce 2030.³ Vnitrostátní příspěvky dle Pařížské dohody by vedly k nárůstu celosvětové teploty nejméně o 3 °C.⁴

Ke konferenci v Katovicích v prosinci 2018

Ve dnech 2. – 14. prosince 2018 proběhla konference OSN o změnách klimatu v polských Katovicích (COP24). Hlavním cílem bylo dohodnout pravidla, která by umožňovala úplnou realizaci Pařížské dohody. Konference byla nakonec prodloužena do 15. prosince a v poslední den se podařilo dosáhnout dohody ohledně balíku pravidel pro provádění Pařížské dohody.⁵ To je také považováno za hlavní úspěch konference, jelikož další rozhodnutí byla oddálena na další setkání (př. vytvoření mezinárodního trhu s emisními povolenkami).

Na základě dohodnutých vodítek mají země navrhnout národní systémy pro implementaci Pařížské dohody od roku 2020. Státy se rovněž dohodly na způsobu, jak budou informovat o dosahování svých národních cílů pro klimatickou činnost. Státy by měly informovat o prostředcích pro snižování emisí a přizpůsobení se dopadům klimatických změn, včetně detailů finanční podpory pro klimatickou činnost v rozvíjejících se zemích. Státy by rovněž měly do roku 2020 aktualizovat své klimatické plány a následně předkládat každých pět let své národní příspěvky. Vzniknout by měl i světový hodnotící mechanismus, v rámci kterého státy budou moci porovnávat své kroky.⁶

---

² Zdroj: IPCC, 2014: Summary for Policymakers, In: Climate Change 2014, Synthesis Report. Contribution of Working Groups I, II and III to the Fifth Assessment Report of the Intergovernmental Panel on Climate Change [Core Writing Team, R. K. Pachauri and L. A. Meyer (eds.)]. IPCC, Geneva, Switzerland, 151 pp., v českém překladu str. 16 - 20

³ Zdroj: IPCC, 2018: Summary for Policymakers.

⁴ Zde se přesné odhady liší, nicméně lze shrnout, že 3 °C jsou optimistickou variantou. Další odhady mluví o 3,2 respektive 3,3 °C. Více k tomuto viz zde: <https://climateactiontracker.org/global/temperatures/>.

⁵ Koncem roku 2015 proběhlo 21. zasedání Konference smluvních stran Rámcové úmluvy OSN o změně klimatu v Paříži, kde byla přijata tzv. Pařížská dohoda. Dohoda zavazuje státy udržet zvyšování teploty výrazně pod 2 °C a co nejvíce se přiblížit hodnotě 1,5 °C. Pařížská dohoda vstoupila v platnost 4. listopadu 2016 poté, co byly 5. října 2016 splněny obě podmínky, tedy že dohodu ratifikovalo alespoň 55 smluvních stran, jejichž podíl na celkových globálních emisích skleníkových plynů dosahuje alespoň 55 %. Právě 5. října 2016 ratifikovala dohodu Evropská unie. Pařížskou dohodu již ratifikovala i Česká republika.

⁶ Zdroj: Hosnedlová, P. COP24: EU je lídrem světové klimatické politiky, ke snižování emisí se ale přidává i Čína. In: Euractiv.cz [online]. 27. 2. 2018 [cit. 13. 12. 2018]. Dostupné z: <https://euractiv.cz/section/klima-a-zivotni-prostredi/news/cop24-eu-je-lidrem-svetove-klimaticke-politiky-ke-snizovani-emisi-se-ale-pridava-i-cina/>

Za hlavní závěry konference je tedy považováno:

- všechny státy mají příští dva roky na to, aby upravily své závazky ve snižování emisí pro období 2020 až 2030;
- účinná pravidla pro dodržování Pařížské dohody (stejně požadavky na vykazování emisí, kontrolu dodržování závazků a jejich revizi pro všechny státy), která bude třeba ještě částečně dopracovat v příštím roce (pravidla pro fungování mezinárodního emisního obchodování se v Katovicích nepodařilo dojednat);
- finanční pomoc ohroženým zemím zatím slíbilo zdvojnásobit pouze Německo, jiné státy žádné nové příspěvky do Zeleného klimatického fondu neohlásily. V roce 2020 začnou jednání o zvýšení finanční pomoci potřebným zemím, aby celková částka byla vyšší než 100 miliard USD ročně.⁷

Všechny státy mají tedy dva roky na to, aby upravily své závazky ve snižování emisí pro období 2020 až 2030. **Evropský parlament přijal 25. října 2018 usnesení o Konferenci OSN o změně klimatu konané v roce 2018 v Katovicích, Polsko (COP24) (2018/2598(RSP)), ve kterém mimo jiné podpořil aktualizaci vnitrostátně stanovených příspěvků Unie s cílem platným pro celé hospodářství snížit domácí emise skleníkových plynů do roku 2030 v porovnání s úrovněmi z roku 1990 o 55 %.**⁸

Energetická unie

V roce 2018 došlo ke schválení důležitých legislativních návrhů k vytvoření energetické unie, nebo alespoň k nalezení shody o nich. Cílem Komise je dokončení energetické unie do konce stávajícího mandátu Komise v roce 2019. Proběhla kampaň na propagaci energetické unie (Energy Union tour), kdy místopředseda Evropské komise Maroš Šefčovič navštívoval členské státy a diskutoval s nimi o energetické unii. Ve dnech 31. května až 1. června 2018 navštívil rovněž ČR a výbor pro evropské záležitosti.

Energetická unie

Právním základem pro politiku Unie v oblasti energetiky je článek 194 Smlouvy o fungování Evropské unie.

V červnu 2014 stanovila Evropská rada budování energetické unie s politikou v oblasti klimatu zaměřenou do budoucna jako jednu ze svých strategických priorit. Cíl vytvoření energetické unie znovu zopakovala Evropská rada i na zasedání v říjnu 2014 a prosinci 2014. V Komisi J. C. Junckera vzniklo místo místopředsedy pro energetickou unii, které získal právě slovenský kandidát Maroš Šefčovič. **Energetická unie a opatření v oblasti změny klimatu jsou jednou z deseti priorit Evropské komise na období 2015 až 2019.**

Energetika EU v číslech⁹:

- EU dováží 53 % veškeré energie, kterou spotřebovává
- šest členských států je při dovozu plynu zcela závislých na jediném externím dodavateli

---

⁷ Klimatická konference COP24 v Katovicích: pravidla jsou připravena, nejasnosti ohledně dalšího snižování emisí zůstávají. In: Hnutiduha.cz [online]. 16. 12. 2018 [cit. 10. 1. 2019]. Dostupné z: <http://www.hnutiduha.cz/aktualne/klimaticka-konference-cop24-v-katovicich-pravidla-jsou-pripravena-nejasnosti-ohledne>

⁸ Dostupné zde: <http://www.europarl.europa.eu/sides/getDoc.do?pubRef=-//EP//TEXT+TA+P8-TA-2018-0430+0+DOC+XML+V0//CS>.

⁹ Energetická unie pro Evropu [online]. Evropská rada © 2019. [cit. 8. 2. 2019]. Dostupné z: <http://www.consilium.europa.eu/cs/policies/energy-union/>

- 75 % obytných budov v EU nesplňuje podmínky energetické účinnosti
- doprava z 94 % závisí na ropných produktech, které jsou z 90 % dováženy
- velkoobchodní ceny jsou v případě elektřiny o 30 % a v případě plynu o více než 100 % vyšší než v USA

Balíček dokumentů představující energetickou unii zveřejnila Komise v únoru 2015. Motivací byl ne zcela funkční vnitřní trh s energií, roztříštěnost regulačního rámce, zastaralá energetická infrastruktura, závislost Unie na dovozu energií a rizika související s dovozem. Součástí balíčku bylo **sdělení Komise Rámcová strategie k vytvoření odolné energetické unie s pomocí progresivní politiky v oblasti změny klimatu**, které popisuje vizi energetické unie a představuje akční plán obsahující 15 konkrétních kroků směřujících k jejímu naplnění. **Třemi hlavními dlouhodobými cíli energetické politiky EU jsou zabezpečení dodávek, udržitelnost a konkurenceschopnost.** Strategie energetické unie je založena na pěti vzájemně propojených dimenzích:

1. Bezpečnost dodávek, solidarita a důvěra;
2. Plně integrovaný evropský trh s energií;
3. Energetická účinnost přispívající ke zmírnění poptávky;
4. Dekarbonizace hospodářství;
5. Výzkum, inovace a konkurenceschopnost.

Společně se sdělením o rámcové strategii bylo součástí balíčku pro energetickou unii ještě sdělení Pařížský protokol – plán boje proti globální změně klimatu po roce 2020 a sdělení Dosažení cíle 10 % propojení elektrických sítí – Zajištění vhodnosti evropské elektrorozvodné sítě pro rok 2020.

V létě 2015 byly představeny další čtyři dokumenty (tzv. **letní energetický balíček**):

- Návrh směrnice, kterou se mění směrnice 2003/87/ES za účelem posílení nákladově efektivních způsobů snižování emisí a investic do nízkouhlíkových technologií;
- Sdělení Zahájení veřejné konzultace o novém uspořádání trhu s energií;
- Sdělení Realizace nové politiky pro spotřebitele energie;
- Návrh nařízení, kterým se stanoví rámec pro označování energetické účinnosti štítky a zrušuje směrnice 2010/30/EU (již přijato v létě 2017¹⁰).

Koncem roku 2015 proběhlo 21. zasedání Konference smluvních stran Rámcové úmluvy OSN o změně klimatu v Paříži, kde byla přijata tzv. Pařížská dohoda. Dohoda zavazuje státy udržet zvyšování teploty výrazně pod 2 °C a co nejvíce se přiblížit hodnotě 1,5 °C. Pařížská dohoda vstoupila v platnost 4. listopadu 2016 poté, co byly 5. října 2016 splněny obě podmínky, tedy že dohodu ratifikovalo alespoň 55 smluvních stran, jejichž podíl na celkových globálních emisích skleníkových plynů dosahuje alespoň 55 %. Právě 5. října 2016 ratifikovala dohodu Evropská unie. Pařížskou dohodu již ratifikovala i Česká republika.

V únoru 2016 Komise představila balík opatření v oblasti udržitelné bezpečnosti dodávek energie (nazývaný rovněž jako tzv. **zimní energetický balíček**), jehož součástí je:

- Návrh nařízení o opatřeních na zajištění bezpečnosti dodávek zemního plynu a o zrušení nařízení (EU) č. 994/2010 (již přijato¹¹);

---

¹⁰ Jako nařízení EP a Rady 2017/1369 ze dne 4. července 2017, kterým se stanoví rámec pro označování energetickými štítky a zrušuje směrnice 2010/30/EU.

¹¹ Nařízení EP a Rady (EU) 2017/1938 ze dne 25. října 2017 o opatřeních na zajištění bezpečnosti dodávek zemního plynu a o zrušení nařízení (EU) č. 994/2010

- Návrh rozhodnutí, kterým se zavádí mechanismus výměny informací o mezivládních dohodách a nezávazných nástrojích mezi členskými státy a třetími zeměmi v oblasti energetiky a kterým se zrušuje rozhodnutí č. 994/2012/EU;
- Sdělení o strategii EU pro zkapalněný zemní plyn a skladování plynu;
- Sdělení Strategie EU pro vytápění a chlazení.

V červenci 2016 byl představen tzv. **letní klimatický balíček**, který se skládal z následujících dokumentů:

- Návrh nařízení o závazném každoročním snižování emisí skleníkových plynů členskými státy v období 2021-2030 (přijato v květnu 2018, snížení emisí o 30 %);
- Návrh nařízení o zahrnutí emisí skleníkových plynů a jejich pohlcování v důsledku využívání půdy, změn ve využívání půdy a lesnictví do rámce politiky v oblasti klimatu a energetiky do roku 2030 (přijato v květnu 2018);
- Sdělení o evropské strategii pro nízkoemisní mobilitu;
- Sdělení o urychlení přechodu EU na nízkouhlíkovou ekonomiku.

V listopadu 2016 představila Evropská komise balíček opatření **„Čistá energie pro všechny Evropany“ (zimní energetický balík)**, který kromě průvodního sdělení Komise – Čistá energie pro všechny Evropany – obsahuje tyto návrhy:

- Návrh nařízení o vnitřním trhu s elektřinou (přepracované znění);
- Návrh směrnice o společných pravidlech pro vnitřní trh s elektřinou (přepracované znění);
- Návrh nařízení o rizikové připravenosti v odvětví elektřiny a o zrušení směrnice 2005/89/ES;
- Návrh nařízení, kterým se zřizuje Agentura EU pro spolupráci energetických regulačních orgánů (přepracované znění);
- Návrh nařízení o správě energetické unie;
- Návrh směrnice o podpoře využívání energie z obnovitelných zdrojů (přepracované znění);
- Návrh směrnice, kterou se mění směrnice 2012/27/EU o energetické účinnosti;
- Návrh směrnice, kterou se mění směrnice 2010/31/EU o energetické náročnosti budov (přijato v květnu 2018).

Zimní energetický balík má za cíl kromě jiného stanovit cíle EU v oblasti energetiky pro rok 2030, o kterých se nyní jedná v rámci legislativního procesu. Ohledně návrhu směrnice o energetické náročnosti budov již byla nalezena politická dohoda a Rada směrnicí přijala 14. května 2018. **11. června 2018 se Rada dohodla na aktualizaci úlohy Agentury EU pro spolupráci energetických regulačních orgánů. V červnu 2018 byla dosažena dohoda ohledně revize směrnice o obnovitelných zdrojích energie (EP i Rada). V červnu 2018 byla rovněž potvrzena dohoda o nařízení o správě energetické unie.**

4. prosince 2018 Rada schválila směrnici o energetické účinnosti, směrnici o obnovitelných zdrojích energie a nařízení o správě energetické unie.

V prosinci 2018 došlo rovněž k posunu v projednávání dalších předpisů vztahujících se k energetické unii – bylo dosaženo dohody ohledně nových pravidel pro bezpečnost dodávek elektřiny, bylo dosaženo předběžné dohody ohledně nařízení o ACER, a konečně bylo dosaženo předběžné dohody o směrnici a nařízení o elektřině.

21. prosince 2018 byly zveřejněny v Úředním věstníku Evropské unie Nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) 2018/1999 ze dne 11. prosince 2018 o správě energetické unie a opatření

v oblasti klimatu, kterým se mění nařízení Evropského parlamentu a Rady (ES) č. 663/2009 a (ES) č. 715/2009, směrnice Evropského parlamentu a Rady 94/22/ES, 98/70/ES, 2009/31/ES, 2009/73/ES, 2010/31/EU, 2012/27/EU a 2013/30/EU, směrnice Rady 2009/119/ES a (EU) 2015/652 a zrušuje nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) č. 525/2013, směrnice Evropského parlamentu a Rady (EU) 2018/2001 ze dne 11. prosince 2018 o podpoře využívání energie z obnovitelných zdrojů a směrnice Evropského parlamentu a Rady (EU) 2018/2002 ze dne 11. prosince 2018, kterou se mění směrnice 2012/27/EU o energetické účinnosti.

V lednu 2019 Rada potvrdila dohodu o reformě evropského trhu s elektřinou. Velvyslanci členských států při EU schválili dohodu s Evropským parlamentem o směrnici a nařízení v oblasti uspořádání trhu s elektřinou. Díky tomu je možné přistoupit ke konečnému přijetí obou návrhů, které jsou základními prvky balíčku předpisů týkajících se čisté energie (tabulka „Cíle EU v oblasti energetiky“ viz Závěr).

Zimní energetický balík, tak jako většinu představených legislativních návrhů, projednal výbor pro evropské záležitosti v minulém volebním období a přijal k němu usnesení (č. 375 a č. 376).¹² K návrhu nařízení o vnitřním trhu s elektřinou (přepracované znění) výbor přijal na základě čl. 6 Protokolu č. 2 o používání zásad subsidiarity a proporcionality připojeného ke Smlouvám odůvodněné stanovisko pro rozpor s principem subsidiarity a proporcionality.

V listopadu 2017 byla vydána již **Třetí zpráva o stavu energetické unie**, ve které Komise vyzývá:

- Spolu-normotvůrce k zvýšení úsilí o dosažení rychlé dohody ohledně legislativních návrhů;
- Členské státy, aby intenzivněji pracovaly na svých integrovaných vnitrostátních plánech v oblasti energetiky a klimatu pro období po roce 2020;
- Společnost jako celek, aby se aktivně zapojila do transformace energetiky.

Naplňování cílů

Evropská unie je na dobré cestě k naplnění cílů ohledně snížení emisí skleníkových plynů a podílu energie z obnovitelných zdrojů. Jako největší problém se jeví naplnění cílů v oblasti energetické účinnosti.

Další související iniciativy

- **Revize EU ETS** – byla dosažena shoda a byla přijata Směrnice EP a Rady (EU) 2018/410 ze dne 14. března 2018, kterou se mění směrnice 2003/87/ES za účelem posílení nákladově efektivních způsobů snižování emisí a investic do nízkouhlíkových technologií a rozhodnutí (EU) 2015/1814 (snížení emisí o 43 %).
- **Společná pravidla pro plynovody vstupující na evropský vnitřní trh s plynem** – v listopadu 2017 byl představen návrh směrnice, kterou se mění směrnice 2009/73/ES o společných pravidlech pro vnitřní trh se zemním plynem, který je reakcí Komise na spor ohledně budování nového plynovodu Nord Stream II z Ruska.¹³
- V listopadu 2017 bylo předloženo sdělení Komise o posílení evropských energetických sítí.
- V prosinci 2017 došlo ke spuštění platformy pro uhelné regiony procházející transformací.
- V létě 2018 byla vydána výroční zpráva Komise o bezpečnosti v odvětví ropy a zemního plynu v moři v EU za rok 2016.

---

¹² Usnesení jsou k dispozici zde: <http://www.psp.cz/sqw/text/text2.sqw?idd=109401> a zde: <http://www.psp.cz/sqw/text/text2.sqw?idd=109404>.

¹³ VEZ k návrhu přijal usnesení č. 25 ze dne 31. ledna 2018 – dostupné zde: <http://www.psp.cz/sqw/text/text2.sqw?idd=143948>.

- EU se věnuje také vyřazování jaderných zařízení z provozu a nakládání s radioaktivním odpadem.¹⁴
- EU rovněž věnuje pozornost otázce energetické chudoby.
- V polovině května 2018 Evropská komise vydala třetí a poslední soubor opatření pro modernizaci evropského dopravního systému (balíček Evropa v pohybu III), který navazuje na přechodí dva balíčky z května a listopadu 2017. Cílem těchto návrhů je kromě jiného i nízkoemisní mobilita.¹⁵
- Na konci října 2018 vydala Evropská komise **zprávu Komise Evropskému parlamentu a Radě - EU a Pařížská dohoda o změně klimatu: vyhodnocení pokroku na COP v Katovicích. Zpráva shrnuje informace o dosavadním pokroku při provádění opatření v oblasti klimatu. Zpráva informuje o plnění mezinárodních závazků EU, vývoji emisí, zdokonalování legislativy EU, financování opatření v oblasti klimatu, přizpůsobování se změně klimatu a mezinárodní spolupráci.**
- **Evropský parlament přijal 25. října 2018 usnesení o Konferenci OSN o změně klimatu konané v roce 2018 v Katovicích, Polsko (COP24) (2018/2598(RSP)), ve kterém mimo jiné podpořil aktualizaci vnitrostátně stanovených příspěvků Unie s cílem platným pro celé hospodářství snížit domácí emise skleníkových plynů do roku 2030 v porovnání s úrovněmi z roku 1990 o 55 %.**¹⁶
- V listopadu 2018 Evropská komise vydala zprávu Komise Evropskému parlamentu a Radě o provádění strategie EU pro přizpůsobení se změně klimatu.
- Na konci listopadu 2018 Evropská komise vydala dlouho očekávané **Sdělení o budoucí politice EU v oblasti energetiky a změny klimatu (iniciativa s výhledem do roku 2050). Evropská komise toto sdělení předložila na základě výzev Evropské rady a Evropského parlamentu. Strategie s výhledem do roku 2050 má umožnit kvalifikovanou diskuzi v celé EU a umožnit, aby EU přijala a do začátku roku 2020 ve vztahu k Rámcové úmluvě OSN o změně klimatu předložila ambiciózní strategii, jak požaduje Pařížská dohoda.** Tuto diskuzi zahájí Evropská komise v první polovině roku 2019. Diskuze proběhnou v Evropském parlamentu, v relevantních formacích Rady, na Evropské radě. Výbor pro životní prostředí, veřejné zdraví a bezpečnost potravin Evropského parlamentu (ENVI) uspořádal v úterý 29. ledna 2019 veřejné slyšení ke strategii dlouhodobého snižování emisí skleníkových plynů v EU. Pokyny pro další postup by měly být přijaty na Evropské radě v rumunském Sibiu v květnu 2019.
- Závěrem roku 2018 došlo k pokroku ohledně snižování emisí oxidu uhličitého u aut. Evropská unie dosáhla kompromisu v tom, že v případě osobních automobilů bude nutné snížit emise do roku 2030 o 37,5 %, v případě užitkových automobilů o 31 %. K této dohodě došlo v druhé polovině prosince 2018 poté, co Evropská komise původně navrhovala snížení o 30 %, což bylo podpořeno např. Německem, ale jiné státy požadovaly

---

¹⁴ Viz Návrh nařízení Rady, kterým se zavádí specifický finanční program pro vyřazování jaderných zařízení z provozu a nakládání s radioaktivním odpadem a kterým se zrušuje nařízení Rady (Euratom) č. 1368/2013

¹⁵ VEZ se balíčky zabýval – usnesení k III. balíčku dostupné zde: <http://www.psp.cz/sqw/text/text2.sqw?idd=150970>.

¹⁶<http://www.europarl.europa.eu/sides/getDoc.do?pubRef=-//EP//TEXT+TA+P8-TA-2018-0430+0+DOC+XML+V0//CS>

snížení až o 35 %. Evropský parlament prosazoval snížení o 40 %.¹⁷ O dva dny později došlo k dosažení dohody v Radě ohledně snížení emisí oxidu uhličitého u nových těžkých vozidel. Rada požaduje snížení o 30 % do roku 2030. Tato dohoda uděluje předsednictví mandát k zahájení jednání s Evropským parlamentem.¹⁸

- **Evropská komise se v lednu 2019 rozhodla předložit Soudnímu dvoru EU věc České republiky a Slovinska z důvodu nedodržení směrnice o energetické náročnosti budov** (směrnice 2010/31/EU), a to poté, co Komise upozornila obě země v roce 2015 a v průběhu let 2017 a 2018 zaslala oficiální dopisy. V lednu 2019 Evropská komise rovněž zaslala ČR výzvu, neboť plně neprovedla pravidla EU týkající se jakosti benzínu a motorové nafty a podpory využívání energie z obnovitelných zdrojů (směrnice (EU) 2015/1513). Evropská komise rovněž zaslala v lednu 2019 výzvu České republice, v níž ji formálně žádá o správné provedení směrnice o energetické účinnosti (směrnice 2012/27/EU) ve vnitrostátním právu.¹⁹
- Rovněž začátkem roku 2019 byla nalezena shoda ohledně úpravy pravidel EU týkajících se energetické účinnosti s ohledem na Brexit.

Zpráva Komise Evropskému parlamentu a Radě - EU a Pařížská dohoda o změně klimatu: vyhodnocení pokroku na COP v Katovicích

Zpráva obsahuje 8 kapitol.

1. Kapitola: Plnění mezinárodních závazků EU

V této úvodní kapitole je shrnuta celková situace. **Komise uvádí, že v roce 2018 byly přijaty právní předpisy, které umožní snížit emise skleníkových plynů o 40 % do roku 2030 oproti roku 1990 – při plném provedení dokonce až o 45 %.** Zvýšily se cíle v oblasti energie z obnovitelných zdrojů a energetické účinnosti. Aby bylo těchto cílů dosaženo, budou muset členské státy přepracovat své politiky a opatření. Očekává se také, že EU splní cíl pro rok 2020, tedy snížení emisí o 20 %. Nicméně mezi lety 2016 a 2017 došlo k nárůstu emisí o 0,6 %, zejména kvůli emisím z dopravy a průmyslu. Proto je potřeba v úsilí nepolevovat.

2. Kapitola: Emise zahrnuté do systému EU pro obchodování s emisemi

Systém EU pro obchodování s emisemi (EU ETS) zahrnuje přibližně 11 tisíc elektráren a výrobních závodů a leteckou dopravu ve státech zapojených do systému a mezi těmito státy. Odhaduje se, že emise z tohoto sektoru v roce 2017 oproti roku 2016 mírně vzrostly (o 0,18 %). To lze vysvětlit nárůstem HDP, zdrojem zvýšení byl zejména průmysl a letecká doprava. Emise v odvětví energetiky mírně klesly.

---

¹⁷ Emise u osobních automobilů by se měly snížit o 37,5 procenta. In: Euractiv.cz [online]. 18. 12. 2018 [cit. 15. 1. 2019]. Dostupné z: <https://euractiv.cz/section/zivotni-prostredi/news/emise-u-osobnich-automobilu-by-se-mely-snit-o-375-procenta/>

¹⁸ Normy emisí CO₂ pro nákladní automobily: Rada se dohodla na svém postoji. Evropská rada © 2018 [cit. 8. 2. 2019]. Dostupné z: <https://www.consilium.europa.eu/cs/press/press-releases/2018/12/20/co2-emission-standards-for-trucks-council-agrees-its-position/>

¹⁹ Tisková zpráva k tomuto je k dispozici zde: [http://europa.eu/rapid/press-release MEMO-19-462_cs.htm](http://europa.eu/rapid/press-release_MEMO-19-462_cs.htm).

V březnu 2018 byla vydána revidovaná směrnice o systému pro obchodování s emisemi²⁰. Revidovaná směrnice upravuje přebytek povolenek, který se vytvořil od roku 2009 především v důsledku hospodářské krize a využívání mezinárodních kreditů ke kompenzování emisí v EU.

3. Kapitola: Emise spadající do „sdíleného úsilí“

Emise z většiny odvětví, která nejsou zahrnuta do systému EU pro obchodování s emisemi, například emise z dopravy, stavebnictví, zemědělství (nikoli emise CO₂) a odpadů, jsou upraveny právními předpisy EU o „sdíleném úsilí“. Tyto emise byly v roce 2017 o 11 % nižší než v roce 2005. Mezi lety 2016 a 2017 však došlo k nárůstu o 0,8 %.

V květnu 2018 bylo přijato nařízení o sdílení úsilí²¹, které stanovuje cíl snížit emise v této oblasti do roku 2030 o 30 % oproti roku 2005. Cíle pro jednotlivé členské státy jsou diferencovány. Pro dosažení souhrnného cíle však budou potřebná dodatečná opatření.

Emise z dopravy jsou sice nižší než v roce 2005, ale od roku 2014 rostou. Emise ze zemědělství se očekávají stabilní. Daří se snižovat emise z nakládání s odpady, z průmyslu i z využívání energie v budovách. Emise metanu rovněž klesají. Zvyšují se však emise fluorovaných skleníkových plynů.

4. Kapitola: Využití půdy, změny ve využívání půdy a lesnictví

V květnu 2018 přijala EU nařízení o využívání půdy, změnách ve využívání půdy a lesnictví (nařízení o LULUCF)²², které začleňuje emise a pohlcování emisí z půdy do klimatického a energetického rámce na období do roku 2030. Nařízení o LULUCF stanoví závazek EU na období 2021–2030, který by měl vést k nulovým čistým emisím v oblasti působnosti nařízení. Oblast působnosti nařízení zahrnuje všechny obhospodařované pozemky, včetně lesů, orné půdy, pastvin a (do roku 2026) mokřadů.

5. Kapitola: Zdokonalování legislativy EU

Kromě revize EU ETS, nařízení o sdílení úsilí a nařízení o LULUCF došlo rovněž k vývoji v oblasti silniční dopravy, energetiky a správy energetické unie. Rovněž přechod na oběhové hospodářství přispívá ke snižování emisí CO₂.

Komise přijala v posledních dvou letech tři ucelené balíčky opatření týkající se mobility, které byly zaměřeny především na snížení emisí ze silniční dopravy a provádění evropské strategie pro nízkoemisní mobilitu.

V červnu 2018 dospěly Rada, Evropský parlament a Komise k prozatímní dohodě o směrnici o energetické účinnosti (cíl 32,5 % energetické účinnosti pro EU v roce 2030) a o směrnici o obnovitelných zdrojích energie (cíl 32 % z OZE pro rok 2030). V květnu 2018 byla přijata revidovaná směrnice o energetické náročnosti budov.

V červnu 2018 dosáhly Rada, Evropský parlament a Komise prozatímní dohody o nařízení o správě energetické unie. Členské státy připraví vnitrostátní energetické a klimatické plány pro období 2021–2030 a budou, obvykle každé dva roky, podávat zprávu o pokroku dosaženém při provádění

---

²⁰ Směrnice Evropského parlamentu a Rady (EU) 2018/410 ze dne 14. března 2018, kterou se mění směrnice 2003/87/ES za účelem posílení nákladově efektivních způsobů snižování emisí a investic do nízkouhlíkových technologií a rozhodnutí (EU) 2015/1814

²¹ Nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) 2018/842 ze dne 30. května 2018 o závazném každoročním snižování emisí skleníkových plynů členskými státy v období 2021–2030 pro potřeby odolné energetické unie a za účelem splnění závazků podle Pařížské dohody a o změně nařízení (EU) č. 525/2013

²² Nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) 2018/841 o zahrnutí emisí skleníkových plynů a jejich pohlcování v důsledku využívání půdy, změn ve využívání půdy a lesnictví do rámce politiky v oblasti klimatu a energetiky do roku 2030 a o změně nařízení (EU) č. 525/2013 a rozhodnutí č. 529/2013/EU

svých plánů, zatímco Komise bude sledovat pokrok EU jako celku. EU a členské státy rovněž připraví dlouhodobé strategie na období nejméně 30 let počínaje rokem 2020.

6. Kapitola: Financování opatření v oblasti klimatu

V roce 2017 vydělaly členské státy na dražbách povolenek v systému EU ETS 5,6 miliardy EUR, což je o 1,8 miliardy více než v roce 2016.

Nástrojem EU pro financování opatření v oblasti životního prostředí a klimatu je program LIFE.

Ve víceletém rozpočtovém rámci pro roky 2021 – 2027 navrhla Komise vynaložit 25 % všech výdajů na výdaje přispívající k dosažení cílů v oblasti klimatu (v současném období je to 19,3 % rozpočtu).

7. Kapitola: Přizpůsobení se změně klimatu

Uvádí se, že strategie EU pro přizpůsobení se změně klimatu z roku 2013 je stále relevantní. 25 členských států již přijalo vnitrostátní strategii přizpůsobování se změně klimatu. Nicméně je uvedeno, v jakých oblastech strategie je potřeba udělat více.

8. Kapitola: Mezinárodní spolupráce v oblasti klimatu

Vnitrostátně stanovené závazky přijaté v rámci Pařížské dohody by vedly k nárůstu teploty přibližně o 3 °C. EU stanovila svůj cíl v souladu s potřebou omezit nárůst teploty nejvýše na 2 °C.

V oblasti letectví přijala v červnu Rada Mezinárodní organizace pro civilní letectví normy a doporučené postupy jako součást svého systému kompenzací a snižování emisí uhlíku v mezinárodním letectví (CORSIA). Cílem systému CORSIA je stabilizovat emise z mezinárodní letecké dopravy na úrovni roku 2020.

V oblasti námořní politiky schválila Mezinárodní námořní organizace v dubnu 2018 počáteční strategii ke snížení emisí skleníkových plynů z mezinárodní námořní dopravy. Tato strategie zahrnuje cíl minimálně 50% snížení do roku 2050 oproti úrovním z roku 2008 se záměrem dosáhnout plné dekarbonizace odvětví co nejdříve v tomto století.

V listopadu 2017 podepsaly EU a Švýcarsko dohodu o propojení svých systémů obchodování s emisemi. Strany si vymění své ratifikační listiny, jakmile budou splněny všechny podmínky pro propojení, a dohoda vstoupí v platnost dne 1. ledna následujícího roku.

EU se rovněž aktivně účastní jednání Rámcové úmluvy OSN o změně klimatu o aspektech „pařížských pravidel“ souvisejících s mezinárodní spoluprací na trzích. Má trvalý zájem na zajištění provádění kvalitního souboru účetních pravidel a ambiciózního tržního mechanismu, aby se zabránilo narušení současného úsilí dvojitým započítáváním a aby se podpořila širší, ambicióznější opatření.

EU je rovněž aktivní v podpoře rozvojových zemí, podpora v oblasti boje proti změně klimatu se od roku 2013 téměř zdvojnásobila.

Zpráva Komise Evropskému parlamentu a Radě o provádění strategie EU pro přizpůsobení se změně klimatu

Strategie EU pro přizpůsobení se změně klimatu byla přijata v roce 2013.²³ Strategie ukládá Evropské komisi podat zprávu o provádění a v případě potřeby navrhnout přezkum. Předložená zpráva zkoumá postup a výsledky hodnocení strategie, včetně zkušeností z jejího dosavadního

---

²³ KOM (2013) 216 v konečném znění

provádění. Zpráva obsahuje 4 kapitoly. Zpráva je doprovázena pracovním dokumentem, jenž podrobně popisuje výsledky hodnocení.

První kapitola – úvod – shrnuje dopady změny klimatu, včetně hospodářských ztrát, a to včetně prognózy do budoucna. **Celkové uvádění hospodářské ztráty způsobené povětrnostními a jinými klimatickými extrémů v Evropě za období let 1980–2016 přesáhly částku 436 miliard EUR. Očekává se, že se roční škody mohou do konce století zvýšit až desetinásobně.** Největší ztráty budou v oblasti průmyslu, dopravy a energetiky. Dopady budou v Evropě rozloženy nerovnoměrně. Je zmíněn i dopad změny klimatu v jiných částech světa prostřednictvím mezinárodního obchodu, otázka změny klimatu a migrace.

Druhá kapitola – s názvem postup – uvádí, že hodnocení bylo provedeno podle 5 kritérií: účinnost, účelnost, relevantnost, soudržnost a přidaná hodnota na úrovni EU.

Kapitola tři shrnuje výsledky hodnocení. **Je uvedeno, že strategie celkově splnila své cíle.**

1. Hodnocení relevantnosti: **Ukazuje se, že povětrnostní a jiné klimatické extrémů se vyskytují v Evropě stále častěji a s větší intenzitou.** Nově se také ukazuje, že EU musí posoudit klimaticko-bezpečnostní souvislosti a přeshraniční účinky přizpůsobení, respektive nepřizpůsobení v zemích, které nejsou členy EU.
2. Hodnocení účinnosti: **Cíle strategie nebyly zatím zcela splněny, ale došlo k určitému pokroku. Politický důraz se přesunul směrem k problematice přizpůsobení a k potřebě připravit se na nevyhnutelné dopady.** Mezi roky 2013 a 2018 se zvýšil počet členských států s vnitrostátní strategií pro přizpůsobení z 15 na 25. Z programu LIFE bylo od roku 2014 dotováno částkou 184 milionů EUR 60 projektů souvisejících s přizpůsobením. Pro regionální a místní úroveň zahrnuje Komise přizpůsobení do Paktu starostů a primátorů. Asi 40 % měst s více než 150 000 obyvatel již přijalo plán přizpůsobení se změně klimatu. Nepodařilo se však odstranit mezery ve znalostech, u obchodu existuje mezera ve znalostech o účincích přelévání ze třetích zemí. U velkých projektů financovaných z Evropského fondu pro regionální rozvoj a Fondu soudržnosti v období 2014–2020 je hodnocena odolnost vůči změně klimatu. Evropský sociální fond a Evropský námořní a rybářský fond problematiku výslovně neřeší.
3. Hodnocení účelnosti: **Administrativní náklady přímo vyplývající ze strategie jsou nízké. Komise uvádí, že strategie přináší za vynaložené prostředky náležitou hodnotu.**
4. Hodnocení z pohledu soudržnosti: Komise uvádí, že strategie je vysoce koherentní s dalšími politikami EU, vnitrostátními, regionálními a místními politikami a opatřeními pro přizpůsobení. Situace je diferencovanější, pokud jde o soudržnost s mezinárodními politikami a iniciativami. Komise se domnívá, že je prostor pro přepracování strategie s cílem ji lépe sladit s vývojem mezinárodní politiky po roce 2013 a lépe posoudit důsledky přeshraničních dopadů změny klimatu v nečlenských zemích na EU např. prostřednictvím migračních toků, obchodu a finančních toků.
5. Hodnocení z hlediska přidané hodnoty EU: Je konstatováno, že strategie vytváří přidanou hodnotu pro Evropu.

Kapitola 4 shrnuje poznatky o prvních pěti letech provádění strategie:

- Mezery ve znalostech o přizpůsobení nebude nikdy možné zcela odstranit; v oblasti výzkumu a výměny informací se navrhuje další iniciativy. V případě dlouhodobých investic do infrastruktury má odolnost vůči změně klimatu zásadní význam.

- Opatření strategie by mohla být lépe navzájem integrována, stejně tak by měl být lépe integrován mezinárodní rozměr přizpůsobení.
- Strategie by se měla více zaměřit na provádění a monitorování plánů v členských státech. Přizpůsobení je nyní zahrnuto do nařízení o správě energetické unie, to by mělo vést k pokroku v této oblasti. V počtu místních strategií pro přizpůsobení byl pokrok pomalejší, než se v roce 2013 předpokládalo, a mezi členskými státy existují rozdíly. Jsou uvedena opatření, která by měla Komise učinit, aby podpořila vypracování a provádění místních strategií.
- Je uvedeno, že 5 let od přijetí strategie je krátká doba na to, aby bylo možné analyzovat distribuční účinky přizpůsobení (nebo nepřizpůsobení).
- Je uvedeno 10 oblastí, ve kterých by strategie mohla být schopna přinést v budoucnu více: snižování rizika katastrof, lepší začlenění přizpůsobení do evropské námořní a rybářské politiky a obecně v pobřežních oblastech, vývoj a použití nástrojů a prostředků pro investory, využití soukromých investic pro přizpůsobení, přizpůsobení založené na ekosystémech (např. ochranné zemědělské postupy, zelená infrastruktura, ochrana přírody), podpora přijetí místních strategií a činností pro přizpůsobení a jejich monitorování, lepší příprava zeměpisných oblastí se specifickými výzvami, podpora posuzování a mapování sociální zranitelnosti vůči událostem souvisejícím se změnou klimatu, posílení vazeb mezi veřejným zdravím a přizpůsobením, propojování s politikami zmírňování na všech úrovních veřejné správy.
- Je uvedeno, že cíle Komise v oblasti klimatu v rozpočtu na období 2021 až 2027 staví na myšlenkách zakotvených ve strategii. Komise například hodlá použít 25 % z příštího víceletého finančního rámce (2021–2027) na cíle zmírňování a přizpůsobení. Návrh předpokládá vynaložení 35 % rámcového programu EU pro výzkum na klimatická témata. Evropský fond pro regionální rozvoj by na oblast klimatu vyčlenil až 30 % výdajů a Fond soudržnosti až 37 %. To má být podpořeno legislativními a nelegislativními opatřeními v rámci iniciativy udržitelného financování. Problematika přizpůsobení je také více zdůrazněna v návrhu Komise k budoucnosti společné zemědělské politiky.
- Závěrem je uvedeno, že prozatím bude Komise pokračovat v úsilí o začlenění přizpůsobení do ostatních politik EU.

Sdělení Komise - Čistá planeta pro všechny - Evropská dlouhodobá strategická vize prosperující, moderní, konkurenceschopné a klimaticky neutrální ekonomiky

Sdělení je členěno do 5 kapitol.

1. Kapitola: Úvod – nutnost chránit planetu

Úvodní kapitola shrnuje projevy změny klimatu, kterých je Evropa svědkem: vlny veder, sucho, požáry, povodně, bouře. Změna klimatu vzbuzuje dle průzkumů u Evropanů vážné obavy. Je připomenuta zpráva Mezivládního panelu pro změnu klimatu IPCC z října 2018, ze které vyplývá, že globální oteplování způsobené člověkem již způsobilo nárůst teploty o 1 °C ve srovnání s úrovní před průmyslovou revolucí a každých deset let se teplota zvyšuje přibližně o 0,2 °C. Bez zintenzívnění mezinárodních opatření v oblasti klimatu by mohla globální průměrná teplota vzrůst do období krátce po roce 2060 o 2 °C a poté se dále zvyšovat. To by mělo dalekosáhlé důsledky. V krajních případech by tyto důsledky mohly vést až k ohrožení dodávek potravin, vody a energie

a dalším konfliktům a migračním tlakům. Je shrnuto, že bez přijetí opatření není možné zajistit pro Evropu udržitelný rozvoj, je potřeba přijmout okamžitá a rozhodná opatření.

2. Kapitola: Evropská vize moderní, konkurenceschopné, prosperující a z hlediska klimatu neutrální ekonomiky

Cílem předložené strategie má být potvrdit závazek EU zaujímat vedoucí postavení v celosvětových opatřeních v oblasti klimatu a představit vizi, která povede k dosažení nulových čistých emisí skleníkových plynů do roku 2050. Strategie nemá revidovat cíle do roku 2030, nýbrž stanovit směr pro diskuzi o směřování do roku 2050. EU je v současnosti odpovědná za 10 % celosvětových emisí skleníkových plynů, emise skleníkových plynů v EU dosáhly vrcholu již v roce 1979. Od té doby se dařilo oddělovat emise skleníkových plynů od ekonomického růstu. EU je na dobré cestě k dosažení cílů pro rok 2020 a vytyčila si cíle pro rok 2030. Do roku 2030 má dojít ke snížení emisí oproti roku 1990 nejméně o 40 %. Nově nastavený právní rámec by vedl k pravděpodobnému snížení emisí do roku 2050 o 60 %. Podle zprávy IPCC, má-li se snížit pravděpodobnost výskytu extrémních povětrnostních jevů, musí svět omezit změnu klimatu na 1,5 °C. Aby se omezil nárůst teploty na 1,5 °C, je třeba v celosvětovém měřítku dosáhnout nulových čistých emisí CO₂ přibližně do roku 2050 a neutrální bilance u všech ostatních skleníkových plynů o něco později v tomto století. Tato strategie proto nastiňuje vizi hospodářské a společenské transformace potřebné pro dosažení přechodu na nulové čisté emise skleníkových plynů do roku 2050, tento přechod má být sociálně spravedlivý.

3. Kapitola: Scénáře pro přechod na hospodářství s nulovými čistými emisemi skleníkových plynů a strategické priority

Strategie nabízí několik řešení, jež by mohla být pro přechod na nízkouhlíkové hospodářství využita. Ústřední roli sehraje energetika, jež nyní odpovídá v EU za více než 75 % emisí skleníkových plynů. Důležitá bude spolupráce na různých úrovních.

Výchozím bodem pro analýzu jednotlivých scénářů je společná referenční základna nedávno schválených politik a cílů v oblasti energetiky a klimatu do roku 2030 a rovněž nařízení o správě energetické unie. Bylo posouzeno 8 scénářů. Tyto scénáře vychází z politik, které představují tzv. dobrou volbu, jako je např. výrazné využívání energie z obnovitelných zdrojů a energetická účinnost. Pět scénářů se zaměřuje na různé technologie a opatření, liší se od sebe intenzitou použití elektrifikace, vodíku a e-paliv. Tyto scénáře nepostačují k dosažení nízkouhlíkového hospodářství. Jejich kombinace dosahuje čistého snížení emisí skleníkových plynů o 90 %. Je tomu tak proto, že určité emise skleníkových plynů zůstanou, zejména v odvětví zemědělství. Sedmý a osmý scénář se proto věnují i zachytávání a ukládání CO₂. Osmý scénář rovněž zahrnuje oběhové hospodářství a změny ve spotřebitelských preferencích. Je tedy zřejmé, že bude potřeba nejen maximalizace potenciálu technologických možností, ale i možností oběhového hospodářství, rozsáhlé využití přírodních propadů uhlíku prostřednictvím využití půdy, mj. v zemědělství a lesnictví, a změny ve vzorcích mobility.

Je uvedeno sedm hlavních strategických prvků cesty k nízkouhlíkovému hospodářství:

- I. **Maximalizovat přínosy energetické účinnosti, včetně přínosu budov s nulovými emisemi:** Energetická účinnost by mohla snížit spotřebu energie až o polovinu oproti roku 2005. Velkou roli budou hrát renovace bytového fondu, přechod na jiné palivo u domácností, řídicí inteligentní systémy, izolační materiály. Je potřeba zapojit spotřebitele.
- II. **Maximalizovat zavádění obnovitelných zdrojů energie a využívání elektřiny k plné dekarbonizaci dodávek energie v Evropě:** Je potřeba přechod od fosilních paliv na obnovitelné zdroje energie. To bude mít pozitivní dopad i na závislost Evropy na dovozu

energie, jejíž snížení povede k úsporám. Očekává se vysoká míra elektrifikace a decentralizace, zvýší se výroba elektřiny (až 2,5 krát). Cca 80 % elektřiny má pocházet z obnovitelných zdrojů, podíl jaderné energie má být cca 15 %. Počítá se rovněž s výrobou e-paliv pomocí elektrolýzy (tj. technologie Power-to-X). Přejít k převážně decentralizovanému energetickému systému založenému na obnovitelných zdrojích energie bude vyžadovat inteligentnější a flexibilnější systém, zapojení spotřebitelů, vyšší propojení, lepší skladování energie ve velkém měřítku, odezvu na straně poptávky a řízení prostřednictvím digitalizace.

- III. **Čistá, bezpečná a propojená mobilita:** Doprava odpovídá za cca ¼ emisí skleníkových plynů v EU. K její dekarbonizaci bude potřeba elektrifikace za použití obnovitelných zdrojů energie a větší využití železnice. Roli bude hrát vývoj a výzkum – př. v oblasti baterií. Důležitá je rovněž digitalizace, sdílení dat, atp. Vývoj musí být podpořen změnami chování jednotlivců a společností. Investice se musí zaměřit na nejméně znečišťující druhy dopravy. Vysokorychlostní železniční spoje by se měly stát skutečnou alternativou letecké dopravy na krátké a střední vzdálenosti. EU by rovněž měla zůstat zastáncem multilateralismu (je uvedena role Mezinárodní námořní organizace či Mezinárodní organizace pro civilní letectví).
- IV. **Konkurenceschopný průmysl EU a oběhové hospodářství jako klíčový předpoklad snížení emisí skleníkových plynů:** Klíčovou roli hrají suroviny, je potřeba klást důraz na opětovné využití a recyklaci. To posílí i nezávislost EU. Důležitou roli budou hrát i nové materiály. Je potřeba pobízet poptávku po výrobcích a službách šetrných k životnímu prostředí prostřednictvím informovanosti. Investice do modernizace jsou nezbytné. Samozřejmě, některé emise půjdou eliminovat jen obtížně. Ale možnosti existují. CO₂ lze zachycovat, skladovat a využívat. U řady průmyslových procesů, např. u výroby oceli a určitých chemických látek, může být vstupní surovinou namísto fosilních paliv vodík z obnovitelných zdrojů a udržitelná biomasa.
- V. **Vytvořit odpovídající inteligentní síťovou infrastrukturu a propojení:** Nízkouhlíkového hospodářství lze dosáhnout pouze s odpovídající a inteligentní infrastrukturou, která zajistí optimální propojení a integraci odvětví v celé Evropě.
- VI. **Plně využít bioekonomiku a vytvořit zcela nepostradatelné propady uhlíku:** Důležitou úlohu bude mít biomasa, jejíž množství se bude muset zvýšit. Stávající lesy EU však takové množství nemohou poskytnout. Zvýšení dovozu biomasy by mohlo zvýšit obavy nepřímo se týkající emisí vyplývajících ze změny ve využívání půdy v zemích vývozu. Bude tudíž třeba, aby vyšší produkce biomasy vycházela z kombinace zdrojů a současně aby byl náš přírodní propad uhlíku zachován, případně i posílen. V zemědělství budou důležité inovace - digitalizace a inteligentní technologie. Bude potřeba využívat lepší systémy hospodaření, zalesňovat, obnovovat zničené lesní porosty i jiné ekosystémy. Za účelem zmírnění požadavků kladených na půdní fond EU bude potřeba zvýšit produktivitu vodních a mořských zdrojů (mořské řasy, apod.).
- VII. **Odbourat zbývající emise CO₂ s využitím zachycování a ukládání uhlíku:** Zavádění zachycování a ukládání uhlíku (CCS) je nutné, zejména v energeticky náročných odvětvích a – v přechodné fázi – u bezuhlíkové výroby vodíku, bude však třeba věnovat větší úsilí výzkumu a inovacím.

4. Kapitola: Investice do udržitelné společnosti – Evropský podpůrný rámec pro dlouhodobou transformaci

Vhodné politiky a podpůrný rámec by měly stimulovat zavedení nových technologií a zohledňovat hlavní trendy (změna klimatu, stárnutí populace, účinné využívání zdrojů, atp.).

Investice a financování

Modernizace a dekarbonizace ekonomiky EU bude stimulovat značné dodatečné investice. **V současnosti se do našeho energetického systému a související infrastruktury investují přibližně 2 % HDP. Aby se dosáhlo hospodářství s nulovými čistými emisemi skleníkových plynů, měla by se tato hodnota zvýšit na 2,8 %.** Zároveň se ale předpokládá ušetření nákladů na zdravotní péči. Za velkou většinu těchto investic budou odpovědné soukromé podniky a domácnosti, EU však musí vysílat jasné signály, které budou vodítkem pro investory. Životní prostředí, účinné využívání zdrojů a energetická účinnost jsou již předními odvětvími investičního plánu pro Evropu – Junckerova plánu – jehož pilířem jsou Evropský fond pro strategické investice (EFSI) a fondy politiky soudržnosti EU. Evropská komise navrhla začlenit otázky klimatu do příštího víceletého finančního rámce nejméně z 25 %. Finanční sektor by měl sehrát rozhodující úlohu při podpoře přechodu na nulové emise. **Významnou roli by měly hrát ekologické daně, systémy stanovování cen uhlíku a revidované struktury subvencí.**

Výzkum, inovace a realizace

Řešení s nízkými a nulovými emisemi uhlíku se musí stát ekonomicky životaschopnými. Je zmíněna role Evropské rady pro inovace a Evropského inovačního a technologického institutu. **Výzkum se má zaměřit na elektrifikaci (obnovitelné zdroje energie, inteligentní sítě a baterie), vodíkové a palivové články, skladování energie a na transformaci energeticky náročných průmyslových odvětví, oběhové hospodářství, biohospodářství a udržitelnou intenzifikaci zemědělství a lesnictví.**

Hospodářské a sociální dopady

Přechod na nízkouhlíkovou ekonomiku může znamenat zánik některých pracovních míst, ale i vznik nových. Některé regiony mohou mít problémy. Je potřeba přihlížet k sociálním dopadům od samého počátku a využít veškeré relevantní politiky, aby byl tento problém zmírněn. Je zmíněn problém energetické chudoby. Bude potřeba klást důraz na sociální politiky a systémy sociálního zabezpečení, aby přechod nedopadl nepřiměřeně na osoby s nízkými příjmy.

Úloha EU na celosvětové úrovni

EU by měla pokračovat ve vedení příkladem a zároveň podporovat vícestrannou spolupráci založenou na pravidlech (provádění Pařížské dohody). Je třeba posílit diplomacii EU v oblasti energetiky a klimatu a dále začleňovat cíle a informace související se změnou klimatu do politických dialogů, mj. v oblasti migrace, a do bezpečnostní a rozvojové spolupráce. Obchodní politika EU by měla přispívat k udržitelnému rozvoji.

Úloha občanů a místních orgánů

Přechod na nízkouhlíkové hospodářství může být úspěšný pouze v případě, že občané/spotřebitelé změnu přijmou, budou ji považovat za výhodnou pro svůj život a život svých dětí a sami se zapojí. Modernizace ve městech a lepší územní plánování, včetně zelených ploch, může být hlavní hnací silou pro renovace domů a může přimět občany, aby znovu žili blízko svého zaměstnání, čímž se zlepší životní podmínky, sníží doba potřebná na cestu a související stres. Infrastruktura musí být odolná.

5. Kapitola: Závěry a další kroky

EU by měla být mezi prvními, kdo dosáhnou nulových emisí skleníkových plynů, musí proto zintenzivnit své úsilí. Je nutná mezinárodní spolupráce. EU může ukázat, že nulové čisté emise mohou jít ruku v ruce s prosperitou, a být tak příkladem. Základem je zapojení občanů/spotřebitelů a informovanost veřejnosti. Zásadní je zajištění sociálně spravedlivého přechodu. To nebude snadné, nicméně bude to jednodušší, než čelit hospodářským výzvám a sociálním důsledkům v případě nečinnosti. Dosažení nízkouhlíkového hospodářství vyžaduje rozsáhlou společenskou a hospodářskou transformaci při uplatňování zásad konkurenceschopnosti, inkluзивity, sociální spravedlnosti a mnohostrannosti. Hlavními prioritami má být:

- Urychlení přechodu na čistou energii (obnovitelné zdroje energie, energetická účinnost);
- Podpora uvědomělých rozhodnutí spotřebitelů;
- Zavedení bezuhlíkové, propojené a automatizované mobility v silniční dopravě a přesun k železniční dopravě, restrukturalizace poplatků a zdanění;
- V oblasti průmyslu důraz na výzkum a inovace, digitalizované a oběhové hospodářství, omezení závislosti na nových materiálech, zmírnění konkurenčních tlaků vedoucích k úniku uhlíku a nežádoucímu přemístování výroby;
- Udržitelné biohospodářství, diverzifikace zemědělství, udržitelné využívání ploch a zdrojů;
- Odolná infrastruktura;
- Udržitelné finance a investice, investice do lidského kapitálu;
- Zajištění sociálně spravedlivého přechodu;
- Mezinárodní spolupráce, příprava na geopolitické změny, poskytování podpory třetím zemím.

Ke zprávě Komise Evropskému parlamentu a Radě - EU a Pařížská dohoda o změně klimatu: vyhodnocení pokroku na COP v Katovicích, zprávě Komise Evropskému parlamentu a Radě o provádění strategie EU pro přizpůsobení se změně klimatu a ke sdělení Komise - Čistá planeta pro všechny - Evropská dlouhodobá strategická vize prosperující, moderní, konkurenceschopné a klimaticky neutrální ekonomiky přijal výbor pro evropské záležitosti Poslanecké sněmovny Parlamentu ČR usnesení č. 186 na své 23. schůzi dne 6. února 2019.²⁴

Vývoj v České republice

V prosinci 2018 Ministerstvo průmyslu a obchodu uveřejnilo Návrh vnitrostátního plánu v oblasti energetiky a klimatu České republiky pro účely vnějšího připomínkového řízení a veřejné konzultace.²⁵

V současné době probíhá také aktualizace Národního programu snižování emisí ČR (NPSE), do konce ledna 2019 probíhala veřejná konzultace k němu.²⁶

Závěr

Na úrovni Evropské unie již došlo ke stanovení cílů v oblasti boje se změnou klimatu pro rok 2030. Pod vlivem zvláštní zprávy panelu IPCC Evropský parlament vyzval k jejich navýšení. Evropská

---

²⁴ Dostupné zde: <http://www.psp.cz/sqw/text/text2.sqw?idd=154775>.

²⁵ Dostupné zde: <https://www.mpo.cz/cz/energetika/strategicke-a-koncepcni-dokumenty/navrh-vnitrostatniho-planu-v-oblasti-energetiky-a-klimatu-ceske-republiky--242761/>.

²⁶ Více informací např. zde: https://www.mzp.cz/cz/news_190117_NPSE.

komise vydala dlouhodobou strategickou vizi pro klimaticky neutrální ekonomiku do roku 2050, ohledně které se očekává rozsáhlá diskuze v celé EU. Strategie má umožnit, aby EU přijala a do začátku roku 2020 předložila ambiciózní strategii, jak požaduje Pařížská dohoda.

Cíle EU v oblasti energetiky			
	Pro rok 2020	Navržené pro rok 2030 Komisí	Schválené cíle pro rok 2030
Snížit emise skleníkových plynů oproti roku 1990	o 20 %	o 40 %	o 40 %, nyní EP požaduje 55 %
Podíl energie z obnovitelných zdrojů	20 %	27 % (ITRE EP až 35 %)	32 %
Zvýšení energetické účinnosti	o 20 %	o 27 – 30 % (ITRE EP až 40 % závazný cíl)	32,5 %

Zdroje

Právní předpisy, dokumenty a usnesení uvedená v textu

Emise u osobních automobilů by se měly snížit o 37,5 procenta. In: Euractiv.cz [online]. 18. 12. 2018 [cit. 15. 1. 2019]. Dostupné z: <https://euractiv.cz/section/zivotni-prostredi/news/emise-u-osobnich-automobilu-by-se-mely-snit-o-375-procenta/>

Energetická unie pro Evropu [online]. Evropská rada © 2019. [cit. 8. 2. 2019]. Dostupné z: <http://www.consilium.europa.eu/cs/policies/energy-union/>

Evropská komise - Přehled údajů. Lednové případy porušení právních předpisů: hlavní rozhodnutí. Evropská komise © 2019 [cit. 8. 2. 2019]. Dostupné z: [http://europa.eu/rapid/press-release MEMO-19-462 cs.htm](http://europa.eu/rapid/press-release_MEMO-19-462_cs.htm)

Hosnedlová, P. COP24: EU je lídrem světové klimatické politiky, ke snižování emisí se ale přidává i Čína. In: Euractiv.cz [online]. 27. 2. 2018 [cit. 13. 12. 2018]. Dostupné z: <https://euractiv.cz/section/klima-a-zivotni-prostredi/news/cop24-eu-je-lidrem-svetove-klimaticke-politiky-ke-snizovani-emisi-se-ale-pridava-i-cina/>

IPCC, 2018: Summary for Policymakers. In: Global Warming of 1.5°C. An IPCC Special Report on the impacts of global warming of 1.5°C above pre-industrial levels and related global greenhouse gas emission pathways, in the context of strengthening the global response to the threat of climate change, sustainable development, and efforts to eradicate poverty [Masson-Delmotte, V., P. Zhai, H.-O. Pörtner, D. Roberts, J. Skea, P.R. Shukla, A. Pirani, Moufouma-Okia, C. Péan, R. Pidcock, S. Connors, J.B.R. Matthews, Y. Chen, X. Zhou, M.I. Gomis, E. Lonnoy, Maycock, M. Tignor, and T. Waterfield (eds.)]. World Meteorological Organization, Geneva, Switzerland, 32 pp.

IPCC, 2014: Summary for Policymakers, In: Climate Change 2014, Synthesis Report. Contribution of Working Groups I, II and III to the Fifth Assessment Report of the Intergovernmental Panel on Climate Change [Core Writing Team, R. K. Pachauri and L. A. Meyer (eds.)]. IPCC, Geneva, Switzerland, 151 pp.

Klimatická konference COP24 v Katovicích: pravidla jsou připravena, nejasnosti ohledně dalšího snižování emisí zůstávají. In: Hnutiduha.cz [online]. 16. 12. 2018 [cit. 10. 1. 2019]. Dostupné z: <http://www.hnutiduha.cz/aktualne/klimaticka-konference-cop24-v-katovicich-pravidla-jsou-pripravena-nejasnosti-ohledne>

Ministerstvo životního prostředí zahajuje veřejnou konzultaci k aktualizaci Národního programu snižování emisí [online]. 17. 1. 2019 [cit. 5. 2. 2019] Ministerstvo životního prostředí © 2019. Dostupné z: https://www.mzp.cz/cz/news_190117_NPSE

Normy emisí CO₂ pro nákladní automobily: Rada se dohodla na svém postoji. Evropská rada © 2018 [cit. 8. 2. 2019]. Dostupné z: <https://www.consilium.europa.eu/cs/press/press-releases/2018/12/20/co2-emission-standards-for-trucks-council-agrees-its-position/>